

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน” ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยภายใน ได้แก่ แนวทางการบริหารงาน และนโยบายของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ รวมถึงการนำเสนอข่าว และปัจจัยภายนอก เช่น เศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยีและการแข่งขัน ที่มีผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ

กลุ่มตัวอย่างของหนังสือพิมพ์ในการเลือกที่จะทำการศึกษา ได้แก่ หนังสือพิมพ์รายวันฉบับภาษาไทยที่เป็นหนังสือพิมพ์เชิงธุรกิจ 3 ฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ และหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

โดยรายชื่อหนังสือที่คัดเลือกมาเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีจำนวนผู้อ่านสูงสุดตามลำดับในหนังสือพิมพ์รายวันเชิงธุรกิจ สาเหตุที่เลือกหนังสือพิมพ์ที่มีจำนวนผู้อ่านสูงสุด เนื่องจากข่าวที่เสนอโดยหนังสือพิมพ์ที่มีผู้อ่านจำนวนมาก กรณีที่มีผลกระทบปรากฏจะทำให้เห็นผลกระทบที่ชัดเจนกว่าหนังสือพิมพ์ที่มีจำนวนผู้อ่านน้อย (ตารางที่ 3.1)

วิธีการศึกษาเป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) ประกอบกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการวิเคราะห์สรุปและประมวลผลข้อมูล โดยใช้วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธีการประกอบกัน คือ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview)

ตารางที่ 3.1

ส่วนแบ่งทางการตลาดของหนังสือพิมพ์เชิงธุรกิจสูงสุด 3 อันดับแรก

ชื่อ	ส่วนแบ่งตลาดโดยประมาณ % (ยอดจำหน่าย)
<u>หนังสือพิมพ์ธุรกิจ รายวัน</u>	
1. กรุงเทพธุรกิจ	41%
2. ผู้จัดการรายวัน	34 %
3. โพสต์ทูเดย์	25 %
รวม	100 %

ที่มา: บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน), “อเจนต์จัดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ทั่วประเทศ,”

<<http://www.set.or.th/set/companyprofile>>, 1 กรกฎาคม 2551.

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือ แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ในส่วนนี้เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงการบริหาร นโยบายต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ แนวทางการคัดเลือก และการนำเสนอเนื้อหาข่าวเศรษฐกิจของบรรณาธิการและหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ ประกอบกับการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ รวมถึงทิศทางและบทบาทแนวโน้มของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ คือ แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร โดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา วารสารสิ่งพิมพ์ วิทยานิพนธ์ และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประชากร

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้ที่ทำหน้าที่คัดเลือกและนำเสนอข่าวเกี่ยวกับข่าวเศรษฐกิจที่ตีพิมพ์ลงหนังสือพิมพ์ธุรกิจรายวัน รวมถึงมีส่วนในการกำหนดนโยบายรวมถึงแนวทางในการบริหารงานในส่วนของหนังสือพิมพ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องหรืออยู่ในแวดวงสื่อสารมวลชนและเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประเภทบุคคล ได้แก่ บรรณาธิการบริหาร บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวสายเศรษฐกิจ ของหนังสือพิมพ์ธุรกิจ 3 ฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ผู้จัดการรายวัน และโพสต์ทูเดย์ โดยเลือกสัมภาษณ์ฉบับละ 3 ท่าน และสัมภาษณ์นักวิชาการและนักวิชาชีพด้านการสื่อสารและเศรษฐศาสตร์ 3 ท่าน ซึ่งแบ่งเป็น

บรรณาธิการบริหาร จำนวน 3 ท่าน

1. คุณดวงกมล ไชตะนา บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
2. คุณสุวิชา เพียรราษฎร์ บรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน
3. คุณ ณ กาฬ เลหาหะวิไลย บรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวสายเศรษฐกิจ จำนวน 6 ท่าน

1. คุณวัชรา จรุงสันติกุล บรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
2. คุณเฉลา กาญจนนา บรรณาธิการนโยบายเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
3. คุณสุวิชา เพียรราษฎร์ บรรณาธิการเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน
4. คุณวิรัช ลิ้มทองกุล ผู้อำนวยการเว็บไซต์ผู้จัดการ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน
5. คุณชลลดา อิงศรีสว่าง บรรณาธิการการเงิน หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์
6. คุณแน่นน้อย ชัยรัตน์มโนกร หัวหน้าข่าวการเงิน หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

นักวิชาการและนักวิชาชีพ ด้านการสื่อสารและด้านเศรษฐศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน

1. ดร.พิชิต อัคราทิตย์ กรรมการผู้จัดการ บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน เอ็มเอฟซี จำกัด (มหาชน)

2. คุณสมปรารถนา คล้ายวิเชียร บรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ

3. อาจารย์การดา ร่วมพุ่ม หัวหน้าภาควิชาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

โดยผู้ศึกษาได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างของข่าว ได้แก่ การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการเงิน การธนาคาร การลงทุน หรือนโยบายต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รวมถึงการนำเสนอข่าวการคลัง เกี่ยวกับ นโยบายของภาครัฐที่มีผลต่อการกระตุ้นและการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ประกอบกับการส่งเสริมการลงทุนของภาครัฐ และการค้าหรือการลงทุนต่าง ๆ ที่มีผลต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ และข่าวการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจภายในประเทศ

ตัวอย่างข้างต้นกล่าวว่ามีผลต่อเศรษฐกิจหลักของประเทศในระดับมหภาค โดยเฉพาะโครงสร้างของเศรษฐกิจที่ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลและการตอบสนองนโยบายของภาครัฐทั้งในส่วนของภาคเอกชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องในภาครัฐเอง ที่มีผลต่อการลงทุนและการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนต่อสังคม

นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงข่าวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยแวดล้อมนอกเหนือจากข่าวเศรษฐกิจและการเมือง เช่น ข่าวเศรษฐกิจต่างประเทศ การสื่อสาร เทคโนโลยี หรือสารสนเทศต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งข่าวต่างเหล่านี้จะช่วยสะท้อนถึงการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจที่ถึงแม้จะเน้นการนำเสนอข่าวเศรษฐกิจแต่ก็มีข่าวด้านอื่น ๆ มาประกอบ

โดยกลุ่มตัวอย่างจะเลือกจากข่าวการเงิน-การธนาคาร การคลังนโยบาย การลงทุน-หุ้น การลงทุน-อุตสาหกรรม การค้า-การตลาด อสังหาริมทรัพย์-ที่ดิน สื่อสาร-ไอที เศรษฐกิจต่างประเทศ เศรษฐกิจในประเทศ ต่างประเทศ ในประเทศ ภูมิภาค การเกษตร การเมือง และยานยนต์ ที่ปรากฏในหน้าหนึ่ง หน้าต่อจากข่าวหน้าหนึ่ง หน้าเศรษฐกิจการเงิน การลงทุน บทบรรณาธิการ และข่าว ที่ปรากฏในข่าวเศรษฐกิจของหนังสือพิมพ์ธุรกิจรายวัน 3 เล่ม คือ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน และหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ จำนวน 15 ฉบับ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนมกราคม – มีนาคม 2551 จากการสุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลากอย่างง่าย

การรวบรวมข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) บรรณาธิการและหัวหน้าข่าว ทั้ง 3 ฉบับ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในแวดวงเศรษฐกิจ ซึ่งมีแนวสัมภาษณ์ดังนี้ แนวทางการบริหารและนโยบายหนังสือพิมพ์ กระบวนการกลั่นกรองเนื้อหา การคัดเลือกและการนำเสนอข่าวเศรษฐกิจทิศทางและบทบาทของหนังสือพิมพ์ธุรกิจในอนาคต เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงกับความต้องการมากที่สุด

2. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา วารสารสิ่งพิมพ์ วิทยานิพนธ์ และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุด รวมทั้งเอกสารของบริษัท และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย การสัมภาษณ์บุคคล และการวิเคราะห์เอกสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

การสัมภาษณ์ เนื่องจากการศึกษาคั้งนี้เป็นวิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) จึงต้องมีเครื่องมือช่วยในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (กรอบในการสัมภาษณ์) ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด โดยเป็นคำถามที่เข้าใจง่าย และไม่ชี้นำคำตอบ โดยทำการเลือกสัมภาษณ์ บรรณาธิการบริหาร บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวสายเศรษฐกิจ ของหนังสือพิมพ์ธุรกิจ 3 ฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ผู้จัดการรายวัน และโพสต์ทูเดย์ และสัมภาษณ์นักวิชาการและนักวิชาชีพด้านการสื่อสารและด้านเศรษฐศาสตร์ ซึ่งคำถามจะเป็นคำถามชุดเดียวกันทั้งหมด ผู้สัมภาษณ์จะเน้นการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นรายบุคคล โดยใช้เครื่องบันทึกเทปในการสัมภาษณ์ เพื่อความถูกต้องแม่นยำ โดยมีแนวคำถามดังต่อไปนี้

- นโยบายของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจควรมีความเหมือนหรือแตกต่างกับหนังสือพิมพ์ทั่วไปหรือไม่อย่างไร อะไรบ้าง
- ปัจจัยหรืออิทธิพลที่มีผลต่อการกำหนดทิศทางและนโยบายของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ มีอะไรบ้าง และคาดว่าแนวโน้มในอนาคตปัจจัยหรืออิทธิพลดังกล่าวจะมีผลอยู่หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ผู้อ่านของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจคือใคร เป็นกลุ่มใดบ้าง แตกต่างจากหนังสือพิมพ์ทั่วไปหรือไม่ และคาดว่าแนวโน้มในอนาคตกลุ่มผู้อ่านจะเปลี่ยนไปหรือไม่ เพราะเหตุใด
- การบริหารงานของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ ใช้หลักการบริหารใดในการดำเนินธุรกิจเพื่อความอยู่รอด
- การวางโครงสร้างขององค์กรควรแตกต่างจากหนังสือพิมพ์ทั่วไปหรือไม่ ถ้าไม่เป็นอย่างไร
- ท่านมองว่าปัจจัยใดเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นจุดแข็งสำหรับการแข่งขันของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ และการแข่งขันดังกล่าวรุนแรงหรือไม่ อย่างไร แนวโน้มการแข่งขันในอนาคตจะเป็นรูปแบบไหน มีคู่แข่งเพิ่มมากขึ้นเพียงใด
- ข้อบกพร่องของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจเมื่อเทียบกับหนังสือพิมพ์ทั่วไปคืออะไร และควรแก้ไขอย่างไร

- รายได้ของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ จะมีรายได้ทางตรงและทางอ้อมจากแหล่งใดบ้าง และคาดว่าแนวโน้มในอนาคตจะเป็นอย่างไร
 - แนวโน้มจำนวนการผลิต ยอดจำหน่าย และช่องทางการจัดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจปัจจุบันเป็นอย่างไร มีความเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่ และแนวโน้มในอนาคตจะเป็นเช่นไร
 - การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่ ถ้าไม่ควรมีการปรับปรุงรูปแบบใด และแนวโน้มในอนาคตควรเป็นอย่างไร
 - ท่านช่วยวิจารณ์การทำหน้าที่บทบาทของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ ในการนำเสนอข่าว คอลัมน์ และความคิดเห็นที่มีต่อเศรษฐกิจ
 - อิทธิพลของโฆษณาจะมีผลต่อความเป็นกลางในการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - ในส่วนของกลุ่มทุน เจ้าของ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจ แทรกแซงการดำเนินงานของกองบรรณาธิการหรือไม่ มากน้อยเพียงใด
 - ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม รวมถึงการพัฒนาของเทคโนโลยี มีผลต่อพัฒนาการของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจอย่างไร
 - อะไรคืออุปสรรคปัญหาและความเสี่ยง รวมถึงโอกาสที่มีผลต่อการพัฒนาการและความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ และมองว่าแนวโน้มในอนาคตจะต้องปรับตัวอย่างไรเพื่อความอยู่รอดและแข่งขันในธุรกิจได้
 - หนังสือพิมพ์เศรษฐกิจมีการเตรียมการและรับมืออย่างไรกับการแข่งขันระหว่างหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจและหนังสือพิมพ์ทั่วไป รวมถึงการแข่งขันที่เกิดขึ้นกับสื่ออื่น เช่นสื่อออนไลน์ และแนวโน้มในอนาคตธุรกิจการแข่งขันเป็นไปในลักษณะใด มีความรุนแรงหรือไม่
- การวิเคราะห์เอกสาร ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์เอกสารทั้งหมดที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ วารสาร หนังสือ หนังสือพิมพ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่นรายงานประจำปี

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ “ความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน” ผู้ศึกษาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการนำข้อมูลของบุคคลที่ได้จากการสัมภาษณ์ รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประมวลเข้าด้วยกัน เพื่อหาความสัมพันธ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่

รอดของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ ทั้งนโยบาย และแนวทางการบริหารของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ การนำเสนอข่าว การทำหน้าที่และบทบาทของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ และทิศทางและบทบาทแนวโน้มของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไรเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจในอนาคต